

FILOLOGIA POLSKA II STOPIEŃ

MODUŁ SPOŁECZNY

(II MU, semestr 4 letni, 30 godzin wykładów)

dr hab. Paweł Tomczok, prof. UŚ

Teorie społeczne XXI wieku

W ramach kursu omówione zostaną podstawowe zagadnienia społeczeństwa globalnego w XXI wieku – od końca historii do idei końca kapitalizmu i katastrofy klimatycznej. Poruszone zostaną takie tematy jak dług, nierówność, gwarantowany dochód podstawowy, nowe formy pracy, społeczeństwo algorytmiczne, posthumanizm.

dr Katarzyna Szopa

Filozoficzne, kulturowe i literackie teorie rodziny

Celem zajęć jest przyjrzenie się różnym literackim koncepcjom rodziny z perspektywy psychoanalitycznej, antropologicznej, marksistowskiej i feministycznej. Przyjęcie tak różnych perspektyw daje pełniejszy ogląd historycznego rozwoju rodziny, jej przekształceń we współczesne formy rodzinności (jak na przykład rodzina nuklearna, proletariacka, mieszczańska) oraz towarzyszących im procesów społecznych, kulturowych i ekonomicznych. Rodzina staje się kluczowym zagadnieniem w obszarze badań humanistycznych, stanowi bowiem jedną z najważniejszych form życia społecznego, gdyż znajduje się na styku sfery prywatnej i publicznej. Podczas gdy perspektywa psychoanalityczna czy antropologiczna pozwala nam lepiej zrozumieć współczesne znaczenie relacji patriarchalnych, to w obszarze teorii feministycznych i marksistowskich namysł nad rodziną będzie koncentrował się na jej społecznej funkcji. Z jednej strony będzie to funkcja spajająca więzi międzyludzkie i chroniąca przed całkowitą alienacją, a z drugiej – jedna z najbardziej opresyjnych form socjalizacji, odpowiadająca za reprodukcję nierówności i wykluczenia. Te ścierające się poglądy o konieczności podtrzymywania czy zniesienia rodziny powinny zostać poddane szczególnej uwadze z uwzględnieniem rozmaitych kontekstów historycznych, społecznych i kulturowych.

Literatura obowiązkowa

Sofokles: *Antygona*

Gabriela Zapolska: *Moralność pani Dulskiej*

Franz Kafka: *Przemiana*

Maria Kuncewiczowa: *Cudzoziemka*

Anna Świrszczyńska: *Jestem baba*

Ananda Devi: *Zielone sari*

Literatura uzupełniająca

Arystoteles: *Polityka*. W: Tenże: *Dzieła wszystkie*, t. 6. Warszawa 2001.

Aleksandra Kołłontaj: *Rodzina w ustroju robotniczym (1920)*. Dostępny online: <http://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/wspolczesna-mysl-marksistowska/aleksandra-kollontaj/rodzina-w-ustroju-robotniczym/>

Fryderyk Engels: *Pochodzenie rodziny, własności prywatnej i państwa*. Warszawa 1977.

Zygmunt Freud: *Kobiecość*. W: Tegoż: *Wykłady ze wstępu do psychoanalizy*. Nowy cykl. Przeł. R. Reszke. Warszawa 2009.

Jean Jacques Rousseau: *Umowa społeczna*, Warszawa 1966.

Mary Wollstonecraft: *Wołanie o prawa kobiety*.

Ewa Majewska: *Feminizm jako filozofia społeczna. Szkice z teorii rodziny*. Warszawa 2009.

Luce Irigaray: *Rynek kobiet*. W: Tejże: *Ta płeć (jedną) płcią niebędącą*. Kraków 2010; *Ciało-w-ciało z matką*. Kraków 2000.

Gilles Deleuze, Felix Guattari: *Anty-Edyp: kapitalizm i schizofrenia*. Warszawa 2017.

Christopher Lasch: *The Family as a Heaven in a Heartless World*.

Jane Fishburne Collier, Michelle Z. Rosaldo, Sylvia Yanagisako: *Czy rodzina istnieje? Nowe ujęcia antropologiczne*. W: *Gender: perspektywa antropologiczna*. Red. R. Hryciuk, A. Kościańska. Warszawa 2007.

Joanna Mizielińska: *Odmiennie czy zwyczajne? Rodziny z wyboru w Polsce*. Warszawa 2017.

Adrienne Rich: *Zrodzone z kobiety. Macierzyństwo jako doświadczenie i instytucja*. Warszawa 2000.

Katarzyna Szopa: *Psychoanaliza jako "martwy punkt odwiecznej iluzji symetrii", czyli Irigaray spotyka Deleuze'a i Guattariego*. „Praktyka Teoretyczna” 2017, nr 3.

D. E. H. Russell: *Gwałt w małżeństwie*. Przeł. D. Kliczewska. Fundacja Feminoteka. Warszawa 2019.

Marilyn Yalom: *Historia żony*. Przeł. A. Kunicka. Warszawa 2019.

Rodzina – prywatność – intymność: dzieje rodziny polskiej w kontekście europejskim. Red. D. Kałwa, A. Walaszek, A. Żarnowska. Warszawa 2005.

Rodzina w czasach przełomów. Literackie diagnozy od XIX do XXI wieku. Red. K. Kralkowska-Gątkowska, B. Nowacka. Katowice 2011.